

Бєлікова Ольга Федорівна, ст. викл., кафедра іноземних мов, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: просп. Академіка Курчатова, 10, кв. 254, м. Харків, Україна, 61108. Тел.: (057)349-45-69; e-mail: kaf1402@mail.ru.

Бєлікова Ольга Федорівна, ст. преп., кафедра іноземних мов, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: просп. Академіка Курчатова, 10, кв. 254, г. Харків, Україна, 61108. Тел.: (057)349-45-69; e-mail: kaf1402@mail.ru.

Belikova Olga, senior lecturer, department of Foreign Languages, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Academic Kurchatova avenue, h. 10, f. 254, Kharkiv, Ukraine, 61108. Tel.: (057)349-45-69; e-mail: kaf1402@mail.ru.

*Рекомендовано до публікації канд. філос. наук, доц. І.В. Удовенко,
канд. філол. наук, доц. М.В. Арделян.
Отримано 1.08.2015. ХДУХТ, Харків.*

УДК 004.738.5:378.147.34:81'243

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ

А.О. Колесник, О.Ф. Бєлікова, О.О. Мануєнкова

Розглянуті питання організації самостійної роботи студентів за допомогою використання ресурсів Інтернету з метою поліпшення процесу навчання іноземній мові студентів ХДУХТ. Особливу увагу приділено розвитку критичного мислення, аналітичних здібностей студентів, умінню працювати індивідуально і в групі. Запропонована модель організації самостійної роботи студентів із вивчення іноземної мови з використанням інтернет-технологій, що складається з п'яти структурних блоків (цільового, змістовного, блоку педагогічних умов, технологічного та оцінного блоків). Проведено експериментальне дослідження, що підтверджує ефективність запропонованої моделі.

***Ключові слова:** самостійна робота, іноземна мова, модель організації, інтернет-ресурси, комунікативна компетенція, студент, викладач, методика.*

© Колесник А.О., Бєлікова О.Ф., Мануєнкова О.О., 2015

ОРГАНИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСОВ

А.А. Колесник, О.Ф. Беликова, Е.О. Мануенкова

Рассмотрены вопросы организации самостоятельной работы студентов с использованием ресурсов Интернета с целью улучшения процесса обучения иностранному языку студентов ХГУИП. Особое внимание уделяется развитию критического мышления, аналитических способностей студентов, умению работать индивидуально и в группе. Предложена модель организации самостоятельной работы студентов по изучению иностранного языка с использованием интернет-технологий, состоящая из пяти структурных блоков (целевого, содержательного, блока педагогических условий, технологического и оценочного блоков). Проведено экспериментальное исследование, подтверждающее эффективность предложенной модели.

Ключевые слова: самостоятельная работа, иностранный язык, модель организации, интернет-ресурсы, коммуникативная компетенция, студент, преподаватель, методика.

ORGANIZATION OF STUDENTS' SELF-STUDY IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE STUDING WITH USE OF INTERNET-RESOURCES

A. Kolesnyk, O. Belikova, O. Manuyenkova

In the structure of the new curriculum the number of classes is reduced the volume and number of hours for self-study and is increased. Students' self-study is the primary means of mastering the training material at the time free from mandatory training objectives. In this regard, there is a need to restructure the entire educational process and the search for new forms and methods of self-study.

Since the organization students' self-study in foreign languages is aimed to perform different kinds of tasks with communicative focus, its success is determined by correct selection of differentiated tasks, the systematic control of the teacher for their implementation, as well as providing timely assistance in resolving the difficulties which arise during the work.

The question of students' self-study organization using the internet resources aiming to improve foreign language competence of students is considered. Critical thinking development, students' analytical abilities, group and independent work skills are accentuated. The model of students' English language self-study organization using the Internet technologies is presented. Effectiveness of the model was proved by the experiment.

Organization of students' self-study in higher education provides orientation on active methods of knowledge mastery and the development of students' creative

abilities, the transition to individualized and student-centered teaching with taking into account individual needs and abilities.

The effectiveness of students' self-study in foreign languages is directly dependent on the quality of its organization.

Organization of students' self-study in foreign languages through the use of Internet resources creates optimal conditions for the formation and development of the intercultural communicative competence of students because of great communication practice of the studying language.

Keywords: *self-study, foreign language, organization model, Internet resources, communicative competence, student, teacher, methodology.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Основна мета освіти на сучасному етапі визначається не лише як сукупність знань, умінь та навичок, а як ґрунтована на них особистісна, соціальна й професійна компетентність – уміння самостійно здобувати, аналізувати й ефективно використовувати інформацію, уміння раціонально мислити і працювати у світі, що швидко змінюється.

Оновлена мета зумовлює перехід на нові державні стандарти освіти, що вимагають посилення значущості самостійної роботи студентів як важливого компонента підготовки фахівців у ВНЗ. У структурі нових навчальних планів і програм скорочується кількість аудиторних занять, що відводяться на вивчення іноземних мов у немовних ВНЗ і збільшується об'єм і кількість годин, що виділяються на самостійну роботу студентів. Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних завдань. У зв'язку з цим виникає необхідність перебудови усього навчального процесу і пошуку нових форм і методів організації самостійної роботи студентів [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спільна діяльність студента і викладача вибудовується таким чином, що студент отримує вказівки і рекомендації викладача щодо організації самостійної роботи, а викладач виконує функцію управління за допомогою обліку, контролю та корекції помилкових дій.

Уже доведено, що надмірна активність викладача під час передачі знань, докладних пояснень часто гальмує сприйняття студентів. Іноді викладачі, незадоволені результатом своїх пояснень, дивуються: «Я вже кілька разів пояснював це явище...». Ефект від повторних пояснень зазвичай теж незначний, тому що у студентів виникає хибне враження, що вони все це вже знають і вміють, і вони залишаються внутрішньо пасивними а, отже, несприйнятливими. К.Д. Ушинський дуже точно охарактеризував викладацьку активність як «перетерпіння діяльності іншого».

Особливої актуальності під час вивчення іноземної мови в цьому аспекті набувають можливості інформаційних технологій, зокрема мережа Інтернет, яка може бути використана усіма учасниками освітнього процесу та дозволяє зробити акцент на самостійній роботі студента в рамках спеціально організованих видів діяльності [2].

Мета статті – побудова моделі організації самостійної роботи студентів з іноземної мови з використанням інтернет-технологій та підтвердження її ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз науково-теоретичних досліджень із організації самостійної роботи студентів із вивчення іноземної мови дозволив нам представити її модель за допомогою використання ресурсів Інтернету, як комплекс структурних компонентів (блоків) самостійної роботи, застосування яких формує стійку мотивацію до вивчення іноземної мови, сприяє розвитку навичок аналітичного критичного мислення, активізує пізнавальну і творчу активність студентів (рис. 1).

Зосередивши увагу на різних підходах до використання ресурсів Інтернету, ми дійшли висновку, що їх застосування в організації самостійної роботи студентів і вивчення іноземної мови має низку переваг, серед яких можливість вивчення іноземних мов в індивідуальному режимі, відповідно до інтересів і цілей кожного студента; підвищення самостійності і відповідальності у створенні справжнього мовного середовища на основі інтенсивного спілкування з носіями мови; доступ до автентичної літератури; прослуховування оригінальних текстів; розвиток критичного мислення, а також творчого потенціалу студентів; отже, можна говорити про ефективність застосування ресурсів Інтернету в організації самостійної роботи студентів із вивчення іноземної мови. Таким чином, цільовий блок відповідає як поставленій меті, так і основній меті іншомовної освіти.

Співвідношення цілей, мотивів і емоцій під час самостійної роботи з вивчення іноземної мови з використанням ресурсів мережі Інтернет спонукає інтерес студента, а саме відбувається пробудження інтересу до самої діяльності і пізнавального інтересу до її змісту. Тому наступний блок цієї моделі – змістовний. Вивчення концептуальних характеристик самостійної роботи, а також аналіз науково-методичної літератури з проблеми дослідження, дозволив представити змістовний блок у вигляді наступних компонентів: мотиваційного, інформаційно-змістовного, процесуального та рефлексивного.

Наступний блок моделі представлений педагогічними умовами

організації самостійної роботи студентів з використанням ресурсів Інтернету.

У визначенні педагогічних умов, що сприяють успішній інтеграції інформаційних технологій в освіті існують три групи таких умов: дидактичні, психолого-педагогічні й організаційно-методичні.

Кожен компонент характеризується певним набором показників.

Схематично структурні компоненти самостійної роботи представлені на рис. 2.

Дидактичні умови є умовами оволодіння студентами теоретичними, практичними і методологічними знаннями, уміннями і навичками, необхідними для роботи з інформаційними технологіями. Для використання ресурсів Інтернету в процесі самостійної роботи з вивчення іноземної мови студентам потрібні елементарні навички роботи з комп'ютером і веб-браузером.

Ці навички формуються у студентів під час вивчення курсу інформатики на першому курсі. Викладач іноземної мови може додатково обговорити зі студентами принципи роботи з різними ресурсами мережі Інтернет із особливості виконання завдань з їх застосуванням [3; 4; 5].

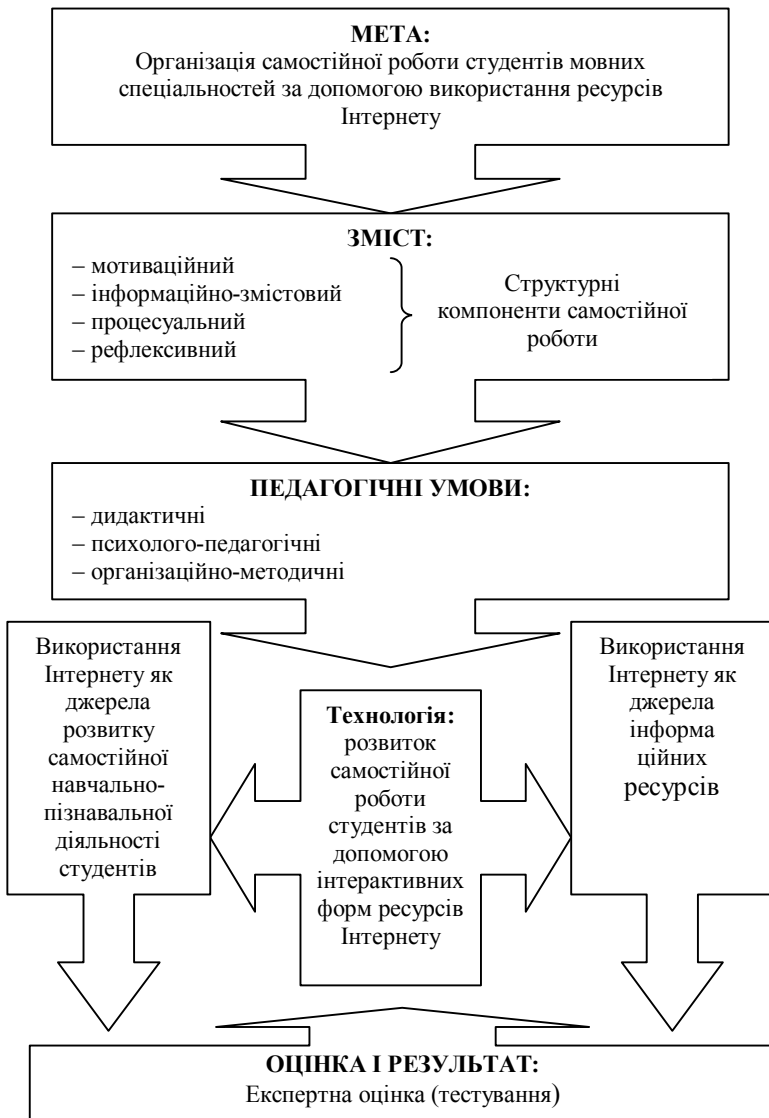
Наступна група педагогічних умов – психолого-педагогічні умови, які передбачають розвиток позитивної мотивації до роботи з ресурсами Інтернету і особисте прийняття технології комп'ютерного навчання в цілому, розвиток творчих здібностей особи у процесі використання інтернет-ресурсів, індивідуальний і диференційований підхід до процесу навчання.

Для реалізації умов цієї групи викладач повинен допомагати студентам долати труднощі технічного і психологічного характеру.

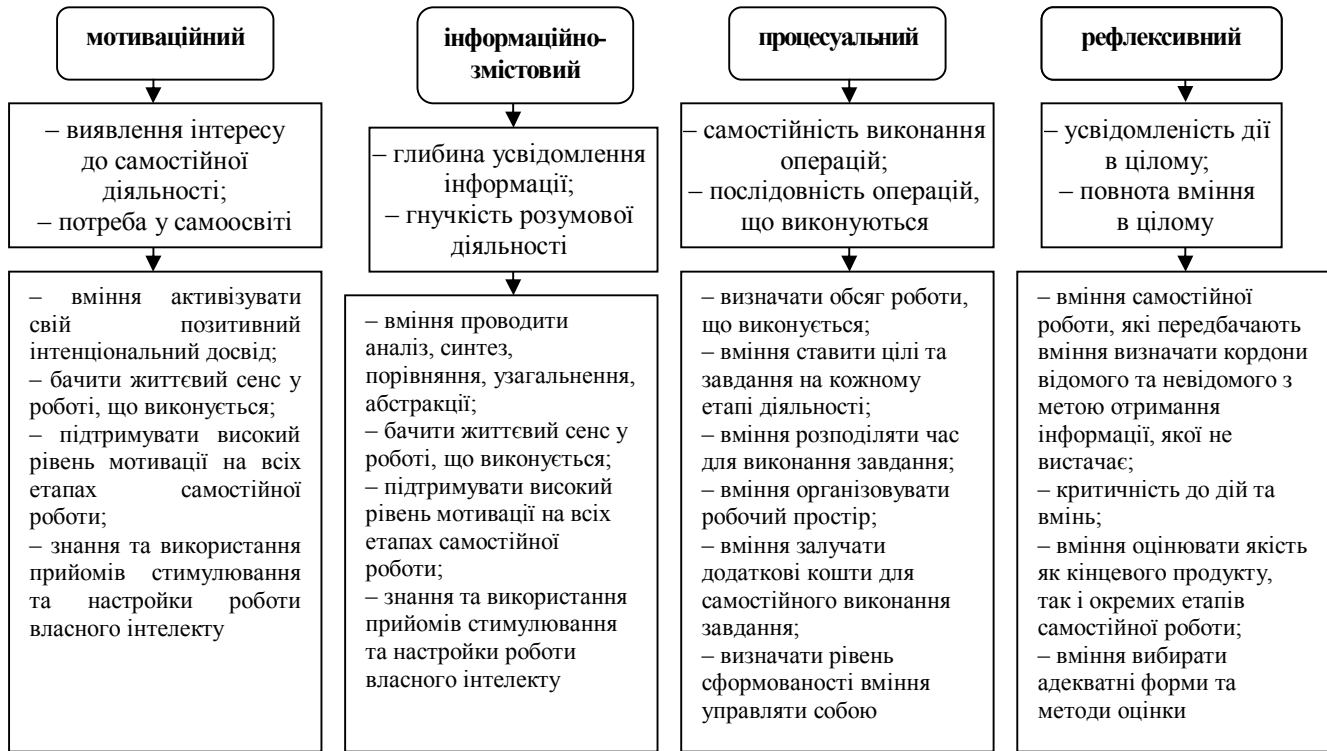
На початковому етапі робота з ресурсами Інтернету може проходити в аудиторії, оснащій комп'ютерами, підключеними до Інтернету, надалі завдання можуть виконуватися студентами самостійно, удома або в залі електронних ресурсів [6].

Остання група умов – організаційно-методичні умови, під якими розуміється створення середовища, сприятливого до застосування ресурсів Інтернету в системі іншомовної освіти, забезпечення цієї системи сучасною комп'ютерною технікою і високошвидкісним доступом до мережі Інтернет, організацію зайняття з регулярним і цілеспрямованим використанням інтернет-ресурсів.

За відсутності умов цієї групи в навчальному закладі окремі завдання можуть виконуватися студентами вдома або в інтернет-кафе.

Рис. 1. Модель організації самостійної роботи студентів із вивчення іноземної мови з використанням ресурсів Інтернету

Рис. 2. Структурні компоненти самостійної роботи

Вивчивши сучасні підходи до використання ресурсів Інтернету у навчанні іноземній мові студентів ми дійшли висновку про те, що в дидактичному плані ресурси Інтернету включають два основні компоненти: форми телекомунікації (або навчальні ресурси) та інформаційні ресурси. Ці підходи представлені в технологічному блоці зазначеної моделі. Використання Інтернету як джерела навчальних ресурсів передбачає комунікацію іноземною мовою, тобто дозволяє організувати реальне спілкування студентів з носіями мови, що вивчається, та іншими користувачами, забезпечивши, таким чином, практику міжкультурного спілкування. Другий підхід передбачає інтеграцію автентичних аудіо-, відео- і текстових матеріалів у традиційний процес навчання іноземної мови [7; 8].

Оцінно-результативний блок запропонованої моделі ґрунтується на експертній оцінці результатів організації самостійної роботи студентів із вивчення іноземної мови у формі тестування у поєднанні з бесідою, спрямованою на визначення самооцінки студентів. Тестування в цьому випадку виконує не лише функцію контролю, але є засобом діагностики труднощів мовного матеріалу, а також мірою визначення навченості студентів і способом прогнозування успішності або неуспішності процесу навчання в цілому. Саме тому ми вважаємо тестування найбільш відповідним засобом для оцінки результатів. Таким чином, процес організації самостійної роботи студентів із вивчення іноземної мови можна представити у вигляді моделі, що складається з п'яти блоків : цільового; змістовного; технологічного; блоку педагогічних умов; оцінного.

Оскільки організація самостійної роботи студентів із вивчення іноземної мови спрямована на виконання різних видів завдань, що мають комунікативну спрямованість, тобто навчання будеться таким чином, щоб залучати студентів до усної (аудіювання, говоріння) і письмової (читання, письмо) комунікації, її успіх визначається правильним підбором диференційованих завдань, систематичним контролем із боку викладача за їх виконанням, а також наданням своєчасної допомоги у вирішенні труднощів, що виникли під час роботи. Оволодіння іноземним мовленням можливе лише в процесі виконання різноманітних вправ (завдань). Що стосується класифікації завдань для самостійної роботи студентів, то єдності думок із цього питання не існує. Саме поняття самостійної роботи має велику місткість і визначається декількома ознаками, що породжують різноманітність підходів до основи класифікації [9].

Проте на нашу думку, формування умінь і навичок самостійної роботи студентів відбуватиметься ефективніше за умови використання

завдань, які в першу чергу спрямовані на самостійне оволодіння студентами знаннями в процесі активної пізнавальної і практичної діяльності, а не на виклад готових знань, їх запам'ятовування і подальше відтворення студентом. Тому, враховуючи різні класифікації завдань, зважаючи на специфіку організації самостійної роботи студентів, вивчивши основні підходи до розгляду цієї проблеми, ми розробили систему завдань для самостійної роботи студентів із вивчення іноземної мови за допомогою використання ресурсів Інтернету (табл. 1).

Таблиця 1

Система завдань для самостійної роботи студентів із вивчення іноземної мови за допомогою використання ресурсів Інтернету

Назва технології	Приклад та тематика завдань
Чат-технології	Знайдіть в мережі чат-групу, в якій ведеться обговорення студентського життя у коледжах Великобританії або США і візьміть участь в обговоренні, звертаючись як мінімум до двох-трьох учасників. Роздрукуйте чат-лог і проаналізуйте його на наявність специфічної лексики і оцінних прикметників
Відеоконференції	Обговоріть із партнером професійні якості та службові обов'язки товарознавців у харчовій промисловості у США та в Україні
Блоги	Складіть запис у своєму блозі про переваги й недоліки підготовки фахівців торговельної сфери у вашій країні. Запросіть інших користувачів до обговорення. Відвідайте інші англомовні блоги схожої тематики і прокоментуйте як мінімум два-три з них
Електронна пошта	Розкажіть партнерові з листування про існуючі в Україні стандарти якості продуктів харчування. Попросіть його розповісти про стандарти країни, де він живе
Списки розсилки	Створіть список розсилки про підприємства харчового виробництва вашого міста (країни). Підпишіться на подібну розсилку про країну мови, що вивчається
Форуми	Знайдіть форум за темою «Foodstuffs quality control» і візьміть участь у його роботі, відповівши як мінімум на три-чотири теми і задавши одну нову тему

Експериментальна робота проводилася нами на базі факультету товарознавства та торговельного підприємництва ХДУХТ. Для участі в

експерименті були вибрані студенти п'ятого курсу (гр. ТТ-30), яких ми розділили на експериментальну і контрольну групи, оскільки на момент проведення експерименту вони вже вивчили курс інформатики і опанували навички роботи в мережі Інтернет.

На першому етапі було проведено відкрите тестування, під час якого був встановлений рівень сформованості умінь самостійної роботи з іноземної мови у студентів п'ятого курсу, що беруть участь в експерименті. Під час виявлення міри сформованості умінь самостійної роботи ми виділили наступні рівні: високий, середній і низький. Результати тестування показали, що у студентів експериментальної і контрольної груп близькі рівні сформованості умінь самостійної роботи з іноземної мови.

Наступним етапом експерименту стало впровадження розробленої нами моделі в реальний навчальний процес. Організація самостійної роботи студентів п'ятого курсу з дисципліни «Ділова іноземна мова» в експериментальній групі проходила із застосуванням ресурсів Інтернету, у контрольній групі організація самостійної роботи студентів із тієї ж дисципліни проводилася традиційним способом.

У процесі експериментальної роботи були виявлені переваги ресурсів Інтернету над традиційними засобами навчання, такі як підвищення рівня мотивації до вивчення іноземної мови, індивідуалізація і диференціація навчання, самоконтроль. На завершальному етапі експерименту учасники контрольної і експериментальної груп повторно пройшли тестування. Результати обробки тестування студентів представлені в (табл. 2). Рівень сформованості умінь самостійної роботи студентів визначався аналогічними завданнями, як і на початку експерименту.

Таблиця 2

Рівень сформованості умінь самостійної роботи студентів

Групи	Рівень сформованості умінь самостійної роботи		
	Високий	Середній	Низький
Експериментальна	58,8%	40,9%	0,3%
Контрольна	40,4%	40%	19,6%

Наведені дані свідчать про те, що в середньому рівень сформованості умінь самостійної роботи студентів в експериментальній групі зріс на 19,3% у порівнянні з контрольною

групою, в якій рівень сформованості умінь самостійної роботи змінився несуттєво.

Період витраченого часу на процес самостійної роботи значно менше в експериментальній групі в порівнянні з контрольною, що свідчить про ефективність її організації.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження та підсумки експериментальної роботи дозволяють зробити наступні висновки:

– організація самостійної роботи студентів у вищому навчальному закладі передбачає орієнтацію на активні методи оволодіння знаннями, а також розвиток творчих здібностей студентів, перехід до індивідуалізованого і особистісно-орієнтованого навчання з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей;

– ефективність самостійної роботи студентів із вивчення іноземної мови знаходиться у прямій залежності від якості її організації;

– розроблена нами модель організації самостійної роботи студентів за допомогою використання ресурсів Інтернету дозволяє ефективно формувати стійку мотивацію до вивчення іноземної мови, сприяє вдосконаленню умінь і навичок самостійної роботи у вивченні іноземної мови, створює умови для творчої пізнавальної діяльності студентів;

– організація самостійної роботи студентів із вивчення іноземної мови за допомогою використання ресурсів Інтернету створює оптимальні умови для формування і розвитку міжкультурної комунікативної компетенції студентів за рахунок великих можливостей практики спілкування мовою, що вивчається.

Відмітимо, що проведене дослідження та отримані результати не вирішують усіх проблем, пов'язаних із організацією самостійної роботи з вивчення іноземної мови, а розкривають один з ефективних шляхів розвитку цієї проблеми.

Список джерел інформації / References

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / за ред. д-ра пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.

Nikolayev, S.Yu. (2003), *Pan-European recommendations on language education: learning, teaching, assessment [Zahal'noyevropeys'ki rekomendatsiyi z movnoyi osvity: vuvchennya, vykladannya, otsinyuvannya]*, Lenvit, Kyiv, 273 p.

2. Бойко Н. І. Основні педагогічні аспекти використання інформаційних технологій та технологій дистанційного навчання в самостійній роботі студентів / Н. І. Бойко // Наукові записки : збірник

наукових статей НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 71. – С. 63–69.

Boyko, N. I. (2008), “The Main pedagogical aspects of using information technologies and distance learning technologies in independent work of students”, *Scientific notes* [“Osnovni pedahohichni aspekty vykorystannya informatsiynykh tekhnolohiy ta tekhnolohiy dystantsiynoho navchannya v samostiyniy roboti studentiv”], *Naukovi zapysky*, NPU, Kyiv, pp. 63–69.

3. Зоценко Л. А. Англійська мова для товарознавців : навч. посібник / Л. А. Зоценко, Л. С. Уханова, О. Л. Жеронкіна. – К. : КНТЕУ, 2004. – 173 с.

Zoshchenko, L.A., Ukhanova, L.S., Zheronkina, O.L. (2004), *English for merchandisers* [Anhliys'ka mova dlya tovaroznavtsiv], KNTEU, Kyiv, 173 p.

4. Морська Л. І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов : навч. посібник / Л. І. Морська. – Тернопіль : Астон, 2008. – 256 с.

Mors'ka, L.I. (2008), *Information technology in the teaching of foreign languages* [Informatsiyni tekhnolohiyi u navchanni inozemnykh mov], Aston, Ternopil, 256 p.

5. Чепига М. Керування тематичною самостійною роботою студентів / М. Чепига // Вища школа. – 2008. – № 5. – С. 25–32.

Cheryha, M. (2008), “The management of thematic independent work of students” [“Keruvannya tematychnoyu samostiynoyu robotoyu studentiv”], *High school*, No. 18, pp. 25–32.

6. Демченко О. Дидактична система організації самостійної роботи студентів / О. Демченко // Рідна школа. – 2006. – № 5. – С. 68–70.

Demchenko, O. (2006), “The didactic system of organization of independent work of students” [“Dydaktychna sistema orhanizatsiyi samostiynoyi roboty studentiv”], *Native school*, No. 5, pp. 68–70.

7. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 351 с.

Dychkivs'ka, I.M. (2004), *Innovative educational technology* [Innovatsiyni pedahohichni tekhnolohiyi], Akademvydav, Kyiv, 351 p.

8. Олійник Л. Й. Інноваційні технології викладання іноземних мов [Електронний ресурс] / Л. Й. Олійник. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/Page_ru.htm.

Oliynyk, L.Y., “Innovative technologies of teaching foreign languages” [“Innovatsiyni tekhnolohiyi vykladannya inozemnykh mov”], available at: http://www.rusnauka.com/Page_ru.htm.

9. Литвинова Т. В. Система упражнений для самостоятельной работы студентов по овладению лексикой по специальности / Т. В. Литвинова // Обучение иностранным языкам в школе и вузе. – СПб. : Каро, 2005. – С. 119–140.

Lytvynova, T.V. (2005), “The system of exercises for independent work of students on mastering by lexics on specialty”, *Learning foreign languages in school and University* [“Systema upravhnenyyu dlya samostoyatel'noy roboty studentov po ovladennyyu leksykoju po spetsyal'nosti”], *Obuchenye inostrannym yazykam v shkole i vuze*, Karo, St. Petersburg, pp. 111–140.

Колесник Аліна Олексіївна, канд. техн. наук, доц., кафедра іноземних мов, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: пров. Дербентський, 38, м. Харків, Україна, 61045. Тел.: (057)349-45-69; e-mail: kaf1402@mail.ru.

Колесник Алина Алексеевна, канд. техн. наук, доц., кафедра иностранных языков, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: пер. Дербентский, 38, г. Харьков, Украина, 61045. Тел.: (057)349-45-69; e-mail: kaf1402@mail.ru.

Kolesnyk Alina, Cand. of Techn. Sc., associate professor of department of Foreign Languages of Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Derbentsky side-str., 38, Kharkiv, Ukraine, 61045. Tel.: (057)349-45-69; e-mail: kaf1402@mail.ru.

Бєлікова Ольга Федорівна, ст. викл., кафедра іноземних мов, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: просп. Академіка Курчатова, 10, кв. 254, м. Харків, Україна. Тел.: (057)349-45-69; e-mail: kaf1402@mail.ru.

Бєликова Ольга Федоровна, ст. преп., кафедра иностранных языков, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: просп. Академика Курчатова, 10, кв. 254, г. Харьков, Украина. Тел.: (057)349-45-69; e-mail: kaf1402@mail.ru.

Belikova Olga, senior lecturer, department of Foreign Languages, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Academic Kurchatova avenue, 10, f. 254, Kharkiv, Ukraine. Tel.: (057)349-45-69; e-mail: kaf1402@mail.ru.

Мануєнкова Олена Олегівна, доц., кафедра іноземних мов, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Н. Ужвій, 80, кв. 192, м. Харків, Україна, 61195. Тел.: (057)349-45-69; e-mail: kaf1402@mail.ru.

Мануєнкова Елена Олеговна, доц., кафедра иностранных языков, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Н. Ужвий, 80, кв. 192, г. Харьков, Украина, 61195. Тел.: (057)349-45-69; e-mail: kaf1402@mail.ru.

Manuyenkova Olena, associate professor, department of Foreign Languages, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: N. Ugviy str., 80, f. 192, Kharkiv, Ukraine, 61195. Tel.: (057)349-45-69; e-mail: kaf1402@mail.ru.

Рекомендовано до публікації в-ром екон. наук, проф. М.В. Чорною.

Отримано 1.08.2015. ХДУХТ, Харків.